

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-078-0-30>

**ЗАСТОСУВАННЯ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ ПІД ЧАС
ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ
ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З МЕДИЧНОЇ БІОЛОГІЇ
В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Старостенко О. В.

*кандидат біологічних наук, доцент кафедри біології
Національний медичний університет імені О. О. Богомольця*

Руда О. Ю.

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри біології
Національний медичний університет імені О. О. Богомольця*

Димар Н. М.

*асистент кафедри біології
Національний медичний університет імені О. О. Богомольця
м. Київ, Україна*

На сьогоднішній день освітній процес в закладах вищої освіти трансформується від звичайної передачі інформації до управління навчально-пізнавальною діяльністю студентів і все більше спрямований на самоосвіту і їх самовиховання. Одним з пріоритетних напрямків навчання у ЗВО стає формування у студентів навичок самостійно працювати із навчальною літературою та іншими засобами навчання.

Самостійна робота, як один з видів навчальної діяльності, полягає в самостійному опрацюванні практичних запитань із конкретної теми, вирішенні задач або виконанні завдань на основі отриманих лекційних знань чи із підручників.

Самостійна робота студентів – це специфічний вид навчання, головною метою якого є формування самостійності суб'єкта, що вчиться, формування його вмінь, знань і навичок; здійснюється безпосередньо через зміст і методи всіх видів навчальних занять [1]. Організація й забезпечення необхідних умов для здійснення самостійної роботи студентів зі спеціальних дисциплін є необхідним елементом підготовки майбутнього фахівця. Самостійна робота є не лише діяльністю студентів, спрямованою на стимулювання пізнавального інтересу, активності та самостійності, основою самоосвіти та мотивацією до майбутнього

підвищення кваліфікації, а й системою педагогічних заходів та умов, які передбачають організацію та керівництво цією діяльністю [2].

Ефективність навчального процесу і засвоєння теоретичного матеріалу із дисципліни значною мірою залежить від засобів навчання, що використовуються для організації навчальної діяльності студентів, зокрема його самостійної роботи. Обізнаність викладача щодо дидактичних можливостей засобів навчання впливає на їх правильний вибір та системне застосування під час викладання дисципліни. Засоби навчання являють собою сукупність різноманітних об'єктів, які забезпечують формування навчального середовища і виконують навчальну, а також виховну та розвивальну функції. До засобів навчання, що використовуються при організації навчальної діяльності студентів, належать натуральні об'єкти та їх зображення, демонстраційні стенди, муляжі; друквані навчальні посібники (підручники, довідники, плакати, таблиці тощо); методичні рекомендації до організації різних видів навчальної діяльності студентів; технічні засоби навчання; засоби для проведення експериментальних досліджень тощо [3].

Студенти, які починають вивчати базові теоретичні дисципліни в медичному ЗВО, зустрічаються з низкою проблем, що пов'язані як з адаптацією до навчання у відмінних від школи умовах, так і з різним рівнем базових знань, що необхідні для опанування дисциплін, які вивчаються на початкових курсах в закладах вищої освіти. Багато студентів стикаються із труднощами в організації власного часу, відсутністю вміння працювати самостійно, знаходити взаємозв'язок із теоретичним матеріалом і практичною діяльністю. Через це актуальним стає питання організації та забезпечення навчально-пізнавальної діяльності студентів в процесі вивчення дисципліни [4].

Самостійна підготовка студентів до практичних занять може проходити як під контролем викладача за допомогою консультацій та бесід, так і опосередковано з використанням методичних рекомендацій та вказівок та передбачає наявність мети, завдання, самостійного плану їх досягнення, отримання та контроль результату навчання. Тому для організації ефективної самостійної підготовки студентів до практичного заняття необхідне відповідне методичне забезпечення, що сприяє чіткому плануванню, організації та реалізації навчання студентів [1].

Відповідно до цього з метою організації самостійної підготовки студентів до заняття на кафедрі біології Національного медичного університету імені О.О. Богомольця розроблені та застосовуються різноманітні засоби навчання. Створено методичні розробки практичних занять, методичні рекомендації до організації самостійної підготовки студентів до практичних занять, навчальні матеріали до організації позааудиторної самостійної роботи, тестові завдання

різного ступеню складності, ситуаційні задачі до кожного практичного заняття, контрольні вправи до кожного розділу навчальної дисципліни; розроблено та видано друком навчальні книги українською та англійською мовами [5, 6].

Методичні рекомендації для самостійної підготовки студентів до кожної теми практичного заняття структуровані, включають навчальну мету, перелік знань та умінь, які повинні освоїти студенти під час вивчення теми, теоретичні запитання, приклади тестових завдань, рекомендовану літературу для опанування теоретичних та практичних питань із цієї теми та чітку інструкцію до виконання навчальних завдань у зошиті для самостійної підготовки до практичного заняття.

Готуючись до практичного заняття студентам необхідно виконати у робочому зошиті для самостійної підготовки наступне: скласти конспект із теми, надати відповіді на відкриті запитання, розв'язати приклади тестових завдань із множинним вибором та тестових завдань із однією правильною відповіддю формату КРОК-1. Для складання конспекту студентам надається посилання на рекомендовану основну літературу, що зазначена у робочій програмі із дисципліни, з вказанням сторінок у підручнику, які необхідно опрацювати. Конспект теми студенти складають згідно із цілями та задачами теми практичного заняття, що зазначені на початку методичних рекомендацій для самостійної підготовки студентів до практичного заняття. Наступне завдання, яке необхідно виконати у робочому зошиті, – надання коротких відповідей на десять відкритих питань з теми. Виконання цього блоку робіт дає змогу студентам опрацювати теоретичний матеріал та вибудувати логічну схему основних положень даної теми. Наступний блок завдань для самостійної підготовки студентів до практичного заняття представлений п'ятьма тестовими завданнями із декількома правильними відповідями і п'ятьма тестовими завданнями із однією правильною відповіддю формату КРОК-1. Виконання цієї роботи дає змогу студентам проконтролювати самопідготовку та скоригувати уявлення про основні питання теми. Кожен підпункт завдань є обов'язковим для виконання студентами під час самопідготовки до практичного заняття.

Отже, розробка методичних рекомендацій для організації самостійної підготовки студентів до практичних занять із застосуванням різноманітних засобів навчання забезпечують організацію самостійної навчальної діяльності студентів під час вивчення дисципліни в медичному ЗВО. Структурованість навчальних завдань у методичних рекомендаціях сприяють підвищенню ефективності самостійної підготовки студентів до практичних занять, дають їм змогу свідомо готуватись до практичного заняття, ретельно оволодівати і контролювати без сторонньої допомоги засвоєння теоретичного матеріалу із теми.

Література:

1. Medical biology in professional training of students of medicine: role of independent work / M.G. Kravchuk, O.V. Starostenko, N.M. Dymar, O.V. Romanenko // *Nowoczesna edukacja: filozofia, innowacja, doświadczenie* – Nr 1. – Łódź: Wydawnictwo Naukowe Wyższej Szkoły Informatyki i Umiejętności, 2016. – P. 106–110.
2. Panchuk O.V., Kravchuk M.G., Romanenko O.V. Ways of biological competence formation in a medical student: principle of continuity // *Nowoczesna edukacja: filozofia, innowacja, doświadczenie* – Nr 1. – Łódź: Wydawnictwo Naukowe Wyższej Szkoły Informatyki i Umiejętności, 2016. – P. 110-114.
3. Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник / О.В. Малихін, І.Г. Павленко, О.О. Лаврентьєва, Г.І. Матукова. – Сімферополь : Дайфі, 2011. – 270 с.
4. Starostenko O.V., Kravchuk M.G., Dymar N.M., Romanenko O.V. The role of medical biology in the formation of medical students' professional competence // *Nowoczesna edukacja: filozofia, innowacja, doświadczenie* – Nr 2(6). – Łódź: Wydawnictwo Naukowe Wyższej Szkoły Informatyki i Umiejętności, 2016. – S. 125-130.
5. Медична біологія: Посібник з практичних занять / О.В. Романенко, М.Г. Кравчук, В.М. Грінкевич, О.В. Костильов; За ред. О.В. Романенка – 2-е вид. – К.: ВСВ «Медицина», 2020. – 472 с.
6. Romanenko O.V. Medikal biology: The study guide of the practical classes course / O.V. Romanenko, O.V. Golovchenko, M.G. Kravchuk, V.M. Grinkevych; Edited by O.V. Romanenko. – К.: Medicine, 2008. – 304 p.